

తనజులనుం గురువృద్ధుల
జననీజనకులను సాధుజనుల నెవడు దా
ఫునుడయ్య బ్రోవడొయా
జనుడే జీవన్ముతుండు జగతి కుమారా!

భావము: ఓ కుమారా! తన కుమారులను, గురువులను, పెద్ద వారిని, తల్లిదంట్రులను, సజ్జనులైన వారిని, ఎవడు తన చేతనైనను తగిన సమయముఎన రక్షింపడో అతడు బ్రతికి ఉన్నను చచ్చినవాడితో సమానమే.

వగవకు గడిచిన దానికి
బొగడకు దుర్ముతులనెపుడు పాసగని వనికై
యేగి దీనత నొందకుమీ
తగదైవగతిం బొసంగు ధరను కుమారా!

భావము: ఓకుమారా! అయిపోయిన దానిగురించి చింతించవడ్ల. దుష్టులను మెచ్చుకొనవడ్ల. నీకు సాధ్యము కాని దానిని పొందలేక పోతినని చింతించుట పనికిరాదు. భగవంతుడు యచ్చిన దానితో తృప్తి చెందుము.

వృద్ధజన సేవ చేసిన,
బుద్ధి వివేషజ్ఞిండనుచుం బూతచరితుండున్
సద్గుర్వాలి యని బుధు
లిధ్మరం బొగడెదరు ప్రేమ యేసంగన్ కుమారా!

భావము: పెద్దలను భక్తితోఁ గొలుచుచున్న ఎడల వానిని లోకము నందు, పరిశుద్ధముగ మనస్సు కలవాడనియు, తెలివితేటలలు బాగుగ నుండు వాండనియు ధర్మముల నెఱింగిన వాండనియు పెద్దలగు వారందురు.

పెద్దలు వ్యాపిన
వద్దులంబోవంగరాదు పరకాంతల నే
ప్రించ్చె నెడంబరికించుట
కుండ్లింపంగంగూడ దుర్యున్ కుమారా!

భావము: కుమారా! పెద్దలు వ్యాపిన పనులు చేయబునకుము. ఇతర స్త్రీలను ఎప్పుడయినను చూచుటకుంగోరవలదు. ఇవి పనికరాని పనులు.

పోషకుల మతముంగనుంగొని
భూషింపక కాని ముదముంబొందరు మత్తియున్
దోషముల నెంచుమందురు,
దోషివయిన మిగులంగీడు దోంచుంకుమారా!

భావము: నిన్న పోషించువారి మనస్సును గుర్తెరిగి వారిని గొప్ప చేయుచుండుము. అప్పుడే వారు సంతోషింతురు. లేకున్న దోషములను లెక్కింతురు. నీయందుం దప్పు గల్లిన యెడల నీకు హోని కలుగగలదు.

చేయకుము కాని కార్యము,
పాయకుము మణిన్ శుభం, బవని భోజనమున్
జేయకుము రిపు గృహంబునం
గూయకు మొదుమనసు నొచ్చుం గూచతకుమారా!

భావము: కుమారా! నీకు సాధ్యము కాని పనిని చేయుటకు ప్రయత్నింపవద్దు. మంచి దానిని పదలవద్దు పగవాని యింటి భుజింప వద్దు. ఇతరులకు నొప్పి కలుగునట్లు మాటలాడవద్దు.

పిన్నల పెద్దలయేడంగడు
 మన్ననచే మెలంగు సుజన మార్గంబుల
 వెన్నికొని తిరుగుచుండిన
 నన్నియేడల నెనంబడుదువన్న కుమారా!

భావము: కుమారా! నీవు చిన్నవారిని, పెద్దవారిని చూచిన యెడల మర్యాదతోఁ బ్రవర్తింపుము. మంచివారు నడుచు మార్గములందు నడువుము. అట్లు నీవు ప్రవర్తించుచుండిన యెడల లోకము నందు అంతటను ప్రభ్యాతి చెందగలవు. అందరు నిన్నుఁ బొగడుదురు.

పెద్దలు విచ్చేసినచో
 బద్ధకమునవైన దుష్ట వద్దతి నైనన్,
 హాదైతింగి లేవకున్నన్
 మొద్దువలెం జూత రతని ముద్దు కుమారా!

భావము: పెద్దలు నీ దగ్గరకు వచ్చినప్పుడు పోమరితనము చేతఁగాని, దుర్మార్గ వృత్తితోఁగానీ నీవు మర్యాదతో లేవకున్న యెడల నిన్ను వారు మొద్దురీతిగా జూతురేగానీనీవాకప్రాణముగల మనుష్యుడవని తలంపరు.

తనపై దయ నూల్మానంగను
 గాన నేతెంచినను శీల గురుమతులను వం
 దనముగఁ బూజింపం దగు:
 మన మలరంగ నిదియ విఖిధమతముకుమారా!

భావము: ఎప్పుడైనను నీవు రహస్యము ఉండినప్పటికిని, లేకపోయినస్సటికి బయట చెప్పుటకైపోవద్దు. అనంఁగా రహస్యము తెలిసిన దైనను నీవు మాత్రము వెలిబుచ్చవలదు. నిన్నుగన్న తల్లిదండ్రుల పేరు ప్రతిష్టలను మెచ్చుకొనునట్లుగా నడచుకొనుము.

పుడమిని దుష్టత గలయా
 తండు లంచంబులను బట్టందలంచునుమిడియో
 నడవడి మిడి యందతి వెం
 బడి ద్రిప్పికొనుచును గీడు వఱువకుంబుత్రా!

భావము: చెడ్డ నడవడిగలవాండు దుడుకుతనముచే లంచాలను తీసికొనుటకుద్దేశించును. కాబట్టి దుష్టబుద్ధి గలవాండవై, లోకులనందఱను మర్యాద నతిక్రమించి వెంట ద్రిప్పుకొనుచు హాని చేయవద్దు.

పనులెన్ని కలిగియున్నను
 దిన దినముల విద్య పెంపు ధీయుక్కుండవై
 వినంగోరుము సత్కారలను
 కని విబుధులు సంతసించు గతినిఁ గుమారా!

భావము: నీకుఁ బ్రతిదినము పనులెన్ని యుండినప్పటికిని, విద్యయందలి గౌరవముతో, పెద్దలందఱును మెచ్చుకొనునట్లుగా మంచి మంచి కథలను పరిశీలించి వినుచుండుము.

నరవరుండు నమ్మి తను నో
 కరిలో మంచునెడ వాని కార్యములందున్
 సరిగా మెలంగ నేర్చిన
 పురుషుండు లోకమునంగీత్రి బొందు కుమారా!

భావము: రాజు ఎవరిని నమ్మి తనకు సేవకునిగా నియమించు కొనునో అట్టివాడు అతని పులను శ్రద్ధతో చేయుచుండిన కీర్తిని పొందును.

గ. ధరణినాయకు రాణియు

గురురాణియు నన్న రాణి కులకాంతనుగ
నృరమణిదను గన్నదియును
ధర నేపురు తల్లులనుచుండలపుంకుమారా!

భావము: రాజు భార్యయును, గురు భార్యయును, అన్న భార్యయును, అత్తయును, ఈ ఐదుగురిని తల్లులుగా భావింపవలెను.

క. అతి బాల్యములోనైనను,

బ్రతికూలపు మార్గములంబివర్తింపక న
ధృతిమీఱ మెలంగ నేర్చిన
నతనికి లోకమున సౌఖ్యమగును కుమారా!

భావము: ఎవడు లోకమునందు చిన్న వాడుగనుండినప్పటికిని విరుద్ధముగ నడువక మంచి మార్గమున నడుచుండునో వాడు లోకమున సుఖముగా జీవించగలడు. ఏ శ్రమలను పొందడు.